

Євгенія Захарченко

аспірантка кафедри організації театральної справи
КНУТКіТ

Yevheniia Zakharchenko

postgraduate student, Department of Theatre Management
of the Kyiv National I. K. Karpenko-Kary Theatre, Cinema
and Television University

e-mail: evgeniabalakina@bigmir.net | orcid.org/0000-0002-3472-1119

Особливості фінансування театральної галузі Франції другої половини ХХ — початку ХХІ століть

Financing the French Theater Industry in the Second Half of the 20th and the Early 21st Centuries

Анотація. Досліджено особливості фінансування театральної галузі Франції другої половини ХХ початку ХХІ століть. Розглянуто основні види фінансування, такі як державне та приватне. Висвітлено основні функції Міністерства культури Франції та Асоціації підтримки приватних театрів, що є важливими органами у фінансуванні театральної галузі. Розглянуто закон про меценатство, який створив сприятливі умови для корпоративної філантропії, що спонукає нарощувати обсяги корпоративного спонсорства та формувати імідж соціально відповідальної компанії. Історико-генетичний метод дослідження дозволив виявити таке явище, як децентралізація, а також становлення й подальший розвиток театральної справи Франції починаючи від другої половини ХХ століття. Історико-типологічний метод уможливив визначення основних напрямів діяльності держави у сфері фінансування театральної галузі Франції та векторів її розвитку.

Ключові слова: державне фінансування, фонди, асоціації, бюджет, податки, меценатство.

Постановка проблеми. У сучасному світі культурна політика Франції вважається зразком того, як за умов вільно-ринкового суспільства можна створити централізовану систему державного патронату над культурою.

Об'єкт цього патронату, саме розуміння культурної сфери у Франції є досить широким. До національної культури тут зараховують не лише оперу, балет, драматичний театр, образотворчі мистецтва, але і явища молодіжної субкультури, а також такі напрями, як дизайн, мода (особливо — жіноча), і навіть національна кухня.

Французька модель державного управління у сфері культури передбачає державний патронат галузі. Влада заохочує та стимулює корпоративну та приватну підтримку культури, нагороджуючи приватних і корпоративних спонсорів престижними державними відзнаками та надаючи їм податкові пільги [1]. Державна підтримка культури на основі співфінансування коштом державного і місцевих бюджетів здійснюється у Франції в рамках широких соціально-економічних програм, а також для підтримки окремих організацій культури.

Один із найбільш поширених і, на думку фахівців, найдемократичніших та найефективніших методів державного фінансування культури — це розподіл коштів через посередницькі недержавні організації (добродійні фонди, суспільні інститути культури, асоціації творчих працівників). Він широко застосовується у Франції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відповідно до статті «Фінансування мистецтва у Франції» (Журнал Університету Париж-Декарт «Менеджмент культури та політики», том 3, випуск 1), підготовленої С. Пфлігер [8, с. 1], у Франції фінансування мистецтва та спадщини надходить від держави, місцевих органів влади, а також від компаній та домогосподарств. Частка надходжень від держави не є найбільшою. Тим не менше, культурним установам дуже важливо отримати саме державне фінансування, оскільки вважається, що воно повертає й інше фінансування.

У час суспільного дефіциту та скорочення бюджету, очікуваного зниження купівельної спроможності домогосподарств та економічних труднощів мистецькі, інтелектуальні та медіакола ставлять під сумнів майбутнє культурної політики та фінансування потоків мистецтва та культури. Тому метою статті є висвітлити особливості фінансування театральної галузі Франції, оскільки фінансування здійснюється як від держави та місцевих органів самоврядування, так і від приватних інституцій.

Виклад основного матеріалу. Коли у 1959 році було створено Міністерство культури Франції (Ministère des Affaires Culturelles; у період з 1997 по 2017 роки — Ministère de la Culture et de la Communication — Міністерства культури і зв'язку, надалі у тексті — Міністерство культури Франції), воно, насамперед, було міністерством «об-

разотворчого мистецтва», метою якого було «полегшити доступ до основних творів мистецтва у всьому світі, зробити культурну спадщину доступною для більшої аудиторії та сприяти створенню творів мистецтва для збагачення цієї спадщини» (декрет № 59-889 від 24 липня 1959 року «Про організацію Міністерства культури Франції»).

До складу міністерства входять департаменти (загальноадміністративний, інформації, міжнародних зв'язків, інспекцій, розвитку тощо) і дев'ять галузевих управлінь: архівів, музеїв, книжок й читання, культурної спадщини, театрів і вистав, музики, танцю, пластичних мистецтв, французької мови, а також Національний центр кінематографії, який до 1959 року був окремою інституцією і відтоді зберіг свою назву (див. схему).

Схема. Структура Міністерства культури Франції

Зі збільшенням потужності культурних галузей, з одного боку, та розвитком нових культурних практик, з іншого, із 1980-х років сфера Міністерства культури Франції значно розширилася. Це ширше поле, пов'язане зі зростанням інтересу до економічного та соціального впливу культурної діяльності, призвело до еволюції концепції культури, ближчої до широкого, етнографічного сенсу [2].

Сьогодні традиційні моделі фінансування змінюються унаслідок загальної фінансово-економічної кризи, а також через державний дефіцит та борги у більшості розвинених країн. Це означає скорочення бюджетів культури та необхідність пошуку культурними установами приватного фінансування. Державне фінансування мистецтв у Франції становить менш як 25 % від загального фінансування.

Основна і постійна ідея полягає в тому, що культура чи мистецтво у Франції широко фінансуються за рахунок державних коштів, точніше — коштів Міністерства культури Франції, оскільки Франція відома як історично сильно централізована країна. Починаючи з часів Ж. Вілара

у 1950-х існував популярний міф, що бюджет французького міністерства культури повинен досягти 1 % від загального бюджету країни. Цієї мети частково було досягнуто з кінця 1990-х, проте наразі визначити масштаби державних витрат на культуру все складніше.

Точний аналіз державних культурних витрат показує, що Міністерство культури Франції далеко від фінансування всіх витрат на культуру, по-перше, тому що інші міністерства відіграють ключову роль, а по-друге, через залученість у цей процес місцевої влади, яка прагне шляхом фінансування підтримати збереження регіональних особливостей. Загалом, не можна ігнорувати вплив податкової політики, сприятливої для мистецтва (знижені ставки ПДВ на деякі культурні товари/послуги), які опосередковано сприяють фінансуванню мистецтва.

Які ж причини державного фінансування? Державне фінансування мистецтва було засноване на історичних, економічних та соціологічних підставах. Уряд традиційно відіграв важливу ще відколи Франція була монархією, а також пізніше, коли вона стала республікою. Отже, можна сказати, що це «королівське спонсорство»: королі традиційно є захисниками художників (наприклад, Франсуа I і Леонардо да Вінчі в епоху Відродження) або творцями престижних культурних установ (наприклад, театр «Комеді Франсез» під час правління короля Людовіка XIV). Французька революція не порушила цього зв'язку між мистецтвом та урядом. У XIX столітті Третя республіка створила культурну політику, засновану на охороні культурної спадщини (включаючи інвентар) та на створенні художньої освітньої програми. Створення першого міністерства, відповідального за «культурні справи» в 1959 році, на чолі з письменником А. Мальро, «державним міністром», стало посвяченням державної влади у питаннях культури. Того ж року він заснував Театр Франції (театр «Одеон»), доручивши керівництво ним Ж.-Л. Барро. В рамках децентралізації театрів він заохочував створення нових Національних драматичних центрів у регіонах, сприяв заснуванню труп, які отримували бюджетне фінансування, а також підтримував приватний театр (у 1964 році було створено Фонд підтримки приватного театру, яким керує Асоціація підтримки приватних театрів, створена також у 1964 році). Приватний театр вирізняють особливості фінансування: його створюють приватним коштом, він не отримує прямої допомоги від держави або державних органів і повинен самотужки збалансувати свої витрати та доходи за рахунок зборів від продажу своїх вистав.

У 2017 році Б. Мюрат закликав уряд збільшити фінансування Фонду підтримки приватного театру. Його формують за рахунок податкових відрахувань з квитків (3,5 %), а також завдяки фінансовим внескам держави (3,3 млн євро) та міста Париж (2,8 млн євро). Однак фонд витрачає на мільйон більше за його дохід, і його ресурси вичерпні, повідомив президент Національної спілки приватного театру.

Бюджет Асоціації підтримки приватних театрів складається з доходів та витрат. Основними джерелами доходів

асоціації є фінансування, яке їй виділяють Міністерство культури Франції і місто Париж, а також збори податку на театральні квитки, які сплачують театри. Крім того, статтями доходів асоціації є добровільні внески, інші доходи.

Асоціація виділяє театрам допомогу в прокаті вистав, допомогу на нові постановки, допомогу на поновлення постановок, допомогу в технічному оснащенні, на гастрольну діяльність. Також статтями витрат є поточні витрати, благодійність, амортизація та інші витрати.

У своїй діяльності Асоціація підтримки приватних театрів не обмежується лише наданням допомоги для створення та прокату вистав у стаціонарних театрах, але також підтримує і гастрольну діяльність.

Надаючи таку допомогу, асоціація постійно турбується про те, щоб публіці пропонували цікавий і різноманітний репертуар. Відтак, при відборі заявок на фінансування вона не здійснює спеціального мистецького відбору, поважаючи творчу свободу театрів і не визначаючи пріоритетних жанрів і тем.

В економіці культурні блага та послуги (крім культурних галузей) належать до категорії «суспільних благ» (незважаючи на те, що вони не є «чистими суспільними благами»), що означає неподільність, неконкурентоспроможність у споживанні і граничну вартість споживання, що дорівнює нулю. Це означає, що застосовується державне фінансування, а не ринкові правила [3].

Аналіз В. Баумола та В. Боуена щодо деталей дефіциту бюджету головного американського оркестру та бродвейських мюзиклів призвів до обґрунтованого публічного втручання у фінансування виконавського мистецтва та мистецтва взагалі [4]. В. Баумол і В. Боуен у своїй праці «Виконавські мистецтва — економічна дилема» давали відповідь на запитання, чому ж у сфері культури необхідно обов'язкове державне регулювання. Вони дійшли висновку, що сектор виконавських мистецтв не може підвищити свою продуктивність, і тому його слід розглядати як «непродуктивний» сектор, який постійно зазнає зростання відносних витрат, тоді як інші економічні сектори можуть підвищити свою продуктивність, а потім збільшити зарплату та прибуток та/або зменшити витрати. Зростання відносних витрат у виконавському мистецтві неможливо перенести на ціни на квитки (можливе зменшення аудиторії), єдиний спосіб заощадити гроші — зменшити витрати. Але ці скорочення можуть означати «низьку вартість» виробництва з низькою якістю, а в перспективі — зменшення відвідуваності. Таким чином, виконавські мистецтва зазнавали б цієї «вартісної хвороби» та економічного дефіциту. В. Баумол і В. Боуен стверджували, що для досягнення стійкості художня діяльність повинна отримувати стороннє фінансування: або спонсорське, від фондів (наприклад, у США або Англії), або з державного фінансування (Франція).

Багаторічний аналіз (із моменту створення Міністерства культури Франції в 1959 році) показує реальне збільшення витрат протягом перших 40 років до кінця 1990-х, які частково корелюють із бюджетом Франції:

з 0,40 % до понад 0,90 %, навіть 1 %. Збільшення не є лінійним, бюджет був досить стабільним до 1981 року — за винятком піків протягом короткого періоду в 1970-х, коли було зведено Центр Помпіду (завершений 1977 року). Потім бюджет зріс, спочатку помітно в 1982 році, потім протягом 1980-х, під час президентства Ф. Міттерана та коли Д. Ланг обіймав посаду міністра культури — метою було чітко виділити «1 % бюджету» на культуру. Пік фінансування припав на 1990-ті.

Зрозуміти дані стає складніше з початку 2000-х, оскільки нові бюджетні норми LOLF13, прийняті 2006 року (LOLF — la loi organique relative aux lois de finances — основний закон, що стосується законів про фінансування), унеможлилювали дотримання бюджетів різних міністерств. Культурний бюджет, розподілений між місією «Культура», розділвся на три програми: спадщина, створення та передача знань та демократизація культури — місія медіа, культурні галузі та програма «Культурні дослідження та наукова культура».

Бюджет Міністерства культури Франції зріс до 400 мільйонів євро в 1980 році, до 914 мільйонів євро в 1982 році, майже 1 600 мільйонів євро в 1990 році та 2 000 мільйонів євро в 1995 році і трохи перевищив 2 600 мільйонів євро в 2004 році. У 2005 році бюджет «місії культури» і програма «культурні дослідження та наукова культура» зросли до приблизно 2 800 мільйонів євро, а потім до приблизно 3 000 мільйонів євро в 2010 році. У 2011 році бюджет культури досягнув приблизно 4 200 мільйонів євро. Місія «Культура» може вважатися стрижнем цих витрат, близьким до поняття «законна культура». Якщо уважніше подивитись на 2 700 мільйонів євро, які вона отримала в 2011 році, можна відзначити пріоритет демократизації, оскільки програма «культурні дослідження та наукова культура» отримала 38 % від загальної суми (майже 1 000 мільйонів євро), а за ними — спадщина програм (868 мільйонів євро) та творчість (737 мільйонів євро) — 90 % останніх присвячено виконавському мистецтву.

До 2012 року Міністр культури Франції заявив про підтримку бюджету міністерства. «У жорсткому економічному кліматі, коли більшості європейських країн довелось кардинально скоротити свої культурні витрати», підкреслювався «виняток Франції»: французький уряд «шукає майбутнього, коли культура відіграє центральну роль у Франції, сприяючи соціальним зв'язкам», посилюється економічний динамізм, привабливість територій. Вперше після 1945 року державні витрати зменшились, але бюджет культури зріс.

Потрібно додати, що це був лише прогноз, і ще до голосування бюджету було вирішено деякі обмежені скорочення (особливо для програми підтримки спадщини). У лютому 2012 року Національна асамблея Франції проголосувала за законопроект, який скоротив бюджет місії «Культура» (–34,1 мільйона євро), а також місії «Медіа та культурні галузі» (–22 мільйони євро) та культурної дипломатії (–6,2 мільйона євро), на загальну суму приблизно у 62 мільйони євро. Скорочення бюджету також відбулося

у 2013 році, оскільки витрати на місію «Культура» становили 2 600 мільйонів євро (зменшення на 3 %). Найбільше постраждала програма «спадщина» (зниження на 10 %), тим часом як програми «створення» та «передача знань» були переважно стійкими. Якщо врахувати загальні витрати, якими управляє Міністерство культури Франції, то можемо зареєструвати зменшення на 2,37 %. Можна очікувати зниження наступних бюджетів.

Бюджет Міністерства культури Франції насправді є вершиною айсберга і не відображає загального державного фінансування урядом. Інші міністерства відіграють певну роль, наприклад, у підтриманні своїх будівель (хоча останні належать до категорії «спадщина») або співпрацюють з Міністерством культури Франції. Таким чином, міністерства освіти та закордонних справ безпосередньо роблять свій внесок у французьку культурну політику та приносять майже 80 % загального фінансування за рахунок інших міністерств (приблизно 2 800 мільйонів євро з 3 600 у 2010 році). Міністерство освіти відповідає за фінансування мистецької освіти у школах та коледжах (2 100 мільйонів євро), а Міністерство закордонних справ — за французькі культурні акції (757 мільйонів євро). Влада цих та інших міністерств, здається, стабільна, хоча за останні роки вона дещо зменшилась, ймовірно, через необхідність підкреслити власні інституційні пріоритети в загальному важкому економічному кліматі. Таким чином, можна підрахувати, що загальна сума державного фінансування культури в 2010 році сягнула близько 7,8 млрд євро, що становить приблизно 2,5 % бюджету Франції.

Крім своїх витрат, держава може за допомогою відповідної податкової політики підтримувати як мистецтво, так і засоби масової інформації. Наприклад, книги у Франції мають знижену ставку ПДВ (5,5 %) — як засіб заохочення практики читання. Кіноіндустрія виграє від французького «культурного винятку». Реставрація спадщини отримує переваги від фіскальних витрат. Також програма охоплює витвори мистецтва (особливо з колекцій державних музеїв, але також і з приватних колекцій): різноманітні податкові заходи допомагають зберігати їх у Франції. Усе це — фіскальні витрати, які є значною допомогою для фінансування мистецтв.

У Франції налічується приблизно 400 театрів, яким надходять щорічні державні дотації. Фінансову допомогу від Міністерства культури Франції отримують 6 національних театрів, 43 драматичні центри (10 із них — регіональні) та 63 театри зі статусом «національна сцена». Ці театри працюють у кожному регіоні Франції.

Окрім прямих дотацій мистецьким організаціям та надання грантів, DRACs (DRACs — Directions regionales des affaires culturelles (Регіональні дирекції з питань культури)) також здійснюють закупівлю творів місцевих митців. DRACs є ланкою, що об'єднує центральну владу та регіональні дирекції у справах культури. Систему DRACs було створено 1977 року. Нині функціонує 27 дирекцій.

Відповідно до «Закону про децентралізацію державних інституцій», який було ухвалено у 1983 році,

на DRACs було покладено низку важливих функцій, які раніше здійснювало саме Міністерство культури Франції: розподіл виділених регіоналі бюджетних фондів, фінансування місцевих культурних ініціатив, а також місцевих мистецьких навчальних закладів.

Із 1986 року театри могли проводити свою діяльність як товариства з обмеженою відповідальністю. Для них було запроваджено спеціальні ставки ПДВ на продаж вистав, які поширювалися на:

- нові постановки класичних драматичних, поетичних, оперних, музичних, хореографічних творів;
- циркові вистави, які містять оригінальні твори;
- концерти і шоу, виступи співаків або ді-джеїв.

Розмір спеціальної ставки ПДВ на продаж вистав визначають залежно від кількості вистав і місця їхнього проведення (див. таблицю).

Таблиця. Ставка податку на додану вартість на продаж вистав

	Континентальна Франція	Корсика	Гваделупа, Мартиніка і Реюньон
Від 1 до 140 вистави	2,1 %	0,9 %	1,05 %
Понад 141 вистава	5,5 %	2,1 %	2,1 %

Спеціальну ставку ПДВ застосовують для продажу вистав як сучасних, так і класичних творів.

Однак, якщо під час вистави глядачі сидять за столиками, а страви і напої, що їм подають, входять у вартість квитків, то ставка ПДВ збільшується до стандартних у Франції 19,6 %.

Вистави у кафе-концертах, джаз-кафе, клубах, диско-теках, нічних клубах тощо, де страви і напої не обов'язково подають під час шоу, підлягають зниженій ставці ПДВ у 5,5 %. Якщо ж послуг бару немає, то для перших 140 вистав розмір ставки ПДВ становить 2,1 %.

Якщо концерт відбувається в рамках фестивалю, оподаткування ПДВ перших 140 вистав залишається за ставкою 2,1 %.

Також із 1 січня 2004 року було введено спеціальний податок на театральні квитки, ставка якого склала 3,5 % від їхньої вартості. Слід зазначити, що цей податок мають сплачувати лише театри, які не отримують державного фінансування. Зібрані кошти перераховують Асоціації підтримки приватних театрів та на підтримку естрадних співаків, джазових виконавців і акторів вар'єте. Завдання Асоціації підтримки приватних театрів, викладені у статуті, були закріплені законами Франції, що запроваджують спеціальний податок із театральних квитків, розпорядником якого стала Асоціація [12]. У них детальніше та точніше були визначені умови виділення приватним театрам допомоги коштом надходжень, отриманих від збору податку.

Зокрема, було встановлено, що театри повертають асоціації кошти, надані для сприяння випуску та прокату вистав, в разі отримання прибутку, а розмір виділеної

допомоги визначають з урахуванням кількості місць у театрі, кількості запланованих вистав, економічної збалансованості кошторису вистави, розміру фінансового внеску театру та конкурентних умов прокату.

Також Франція досить активно використовує і спеціальні податки, які йдуть на підтримку культури. Наприклад, податок на показ вистав, призначений для фінансової підтримки театрів.

В останні роки завдяки зусиллям уряду зростають обсяги корпоративного спонсорства. Великі французькі компанії відкривають нові фонди, які надають фінансову підтримку культурі.

1 серпня 2003 року було прийнято закон про меценатство [11]. Він створив сприятливі умови для корпоративної філантропії. Протягом двох років після набуття чинності закону комерційні компанії Франції відкрили 33 корпоративні фонди підтримки культури (до 2003 року таких фондів було 120).

Наприклад, один із найбільших французьких конгломератів «Société Générale Group» («Група загального товариства») для створення іміджу соціально відповідальної компанії фінансує різні соціальні, екологічні, спортивні проекти, і культуру зокрема. Сферою інтересів «Société Générale Group» є музика і сучасне мистецтво, витрати на які у 2008 році становили 9,6 млн євро.

Від 1987 року компанія підтримує класичну музику. Вона заснувала асоціацію «Mécénat Musical Société Générale» («Музичне меценатство Société Générale»), що опікується різноманітними французькими музичними проектами і музикантами. «Société Générale Group» була головним спонсором реконструкції концертного залу Плейель, на який із 2002 по 2006 рік виділяла 0,6 мільйони євро щороку.

У 1995 році «Société Générale Group» зацікавилась сучасним мистецтвом і почала збирати власну мистець-

ку колекцію, а також спонсорує різні виставки у музеях (0,3 мільйони євро щороку).

У Франції спонсорство розглядають як маркетингові витрати компанії на рекламу і зменшують на суму таких спонсорських внесків фінансовий результат компанії, що підлягає оподаткуванню. У країні, де орієнтувалися насамперед на державну підтримку культури, запровадження механізмів фандрейзингу надало можливість уряду розширити джерела підтримки культури й адаптувати організації культури до роботи в ринкових умовах.

Відтак, нині культуру, окрім держави, фінансує приватний сектор, який держава до цього заохочує. Загалом частку меценатства і благодійності у країні оцінюють приблизно у 0,09 % ВВП.

Поруч із фінансуванням і державною підтримкою дуже важливу роль у функціонуванні і розвитку театру відіграє творчий і адміністративний персонал. Згідно із законом «Про сприяння постійній зайнятості шляхом регулювання ненадійних контрактів» від 12 червня 1990 року всі нештатні працівники, задіяні у виставі, укладають короткострокові контракти [6].

Висновки. Принципова ознака культурної політики сучасної Франції полягає не лише в тому, що держава виділяє значні кошти на культуру та мистецтво, а насамперед у тому, що за державною фінансовою підтримкою стоїть єдина концептуально продумана та скоординована політика, що базується на певних принципових засадах. Нове розуміння культури та розширення сфери підтримки означали передусім активну державну підтримку для французьких культурних індустрій, зокрема комерційних. Французький досвід організації театральної справи, а саме деякі способи фінансування театральної галузі як на рівні держави, так і на приватному, може сприяти покращенню організації театральної справи в українському театральному просторі.

Література

1. Бакальчук В. Зарубіжний досвід залучення позабюджетних коштів на розвиток культури. Київ: НІСД, 2008.
2. David Looseley, in Philippe Poirrier (dir), *Pour une histoire des politiques culturelles dans le monde, 1945–2011*, Comité d'Histoire du Ministère de la Culture / La Documentation française, 2011. p. 389–409.
3. David Throsby, *The Economics of Cultural Policy*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
4. Baumol W., Bowen W. *Performing Arts: The Economic Dilemma*. New York: The Twentieth Century Fund, 1966.
5. Code de commerce // Legifrance. URL:
6. <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000005634379> (access date: 06.04.2020).
7. Loi n° 90-613 du 12 juillet 1990 favorisant la stabilité de l'emploi par l'adaptation du régime des contrats précaires // Legifrance. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTTEXT000000350807&dateTexte=&categorieLien=id> (access date: 06.04.2020).
8. Loi n° 2003-709 du 1 août 2003 relative au mécénat, aux associations

References

1. Bakalchuk, V. (2008) *Zarubizhnyj dosvid zaluchennya pozabyudzhethnyx koshtiv na rozvytok kultury*. Kyiv: NISD.
2. Poirrier, P. (dir), (2011) *Pour une histoire des politiques culturelles dans le monde, 1945–2011*, Comité d'Histoire du Ministère de la Culture/La Documentation française, p. 389–409.
3. Throsby, D. (2010) *The Economics of Cultural Policy*. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Baumol, W. and Bowen, W. (1966) *Performing Arts: The Economic Dilemma*. New York: The Twentieth Century Fund.
5. Code de commerce (2020) [online]. Available at: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000005634379> (Accessed: 10 July 2020).
6. *Loi n° 90-613 du 12 juillet 1990 favorisant la stabilité de l'emploi par l'adaptation du régime des contrats précaires* (1990) [online]. Available at: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTTEXT000000350807&dateTexte=&categorieLien=id> (Accessed: 10 July 2020).
7. *Loi n° 2003-709 du 1 août 2003 relative au mécénat, aux associations et aux fondations* (2003) [online]. Available at:

- et aux fondations // Legifrance. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000791289> (access date: 06.04.2020).
9. Sylvie Pflieger. Financing the Arts in France. Université Paris Descartes, France, ENCATC JOURNAL OF CULTURAL MANAGEMENT AND POLICY // Vol. 3, Issue 1. URL: https://www.encatc.org/media/2692-encatc_journal_vol3_issue_1_2013415.pdf (access date: 06.04.2020).
10. Le Syndicat National du Théâtre Privé. URL: <http://www.theatresprives.com> (access date: 06.04.2020).
11. La fréquentation des théâtres privés remonte mais l'équilibre reste précaire // Culturebox. URL: <https://culturebox.francetvinfo.fr/theatre/la-frequentation-des-theatres-prives-remonte-mais-l-equilibre-reste-precaire-251427> (access date: 06.04.2020).
12. Mécénat // Ministère de la Culture. URL: <http://www.culturecommunication.gouv.fr/Thematiques/Mecenat> (Access 06 April 2020).
13. Les missions de l'ASTP // Association pour le Soutien du Théâtre Privé. URL: <https://www.astp.asso.fr/LASTP/MISSIONS> (access date: 06.04.2020).
- <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000791289> (Accessed 06 April 2020).
8. Pflieger, S. (2013) Financing the Arts in France. Université Paris Descartes, France, *Encatc Journal Of Cultural Management And Policy*, 3(1) [online]. Available at: https://www.encatc.org/media/2692-encatc_journal_vol3_issue_1_2013415.pdf (Accessed: 10 July 2020).
9. Le Syndicat National du Théâtre Privé [online]. Available at: <http://www.theatresprives.com> (Accessed: 10 July 2020).
10. La fréquentation des théâtres privés remonte mais l'équilibre reste précaire // Culturebox (2017) [online]. Available at: <https://culturebox.francetvinfo.fr/theatre/la-frequentation-des-theatres-prives-remonte-mais-l-equilibre-reste-precaire-251427> (Accessed: 10 July 2020).
11. Mécénat. Ministère de la Culture (n. d.) [online]. Available at: <http://www.culturecommunication.gouv.fr/Thematiques/Mecenat> (Accessed: 10 July 2020).
12. Les missions de l'ASTP. Association pour le Soutien du Théâtre Privé (n. d.) [online]. Available at: <https://www.astp.asso.fr/LASTP/MISSIONS> (Accessed: 10 July 2020).

Zakharchenko Ye.

Financing the French Theater Industry in the Second Half of the 20th and the Early 21st Centuries

Abstract. Features of financing the French theater industry in the second half of the twentieth and the beginning of the twenty first centuries are studied in the article. The main types of financing, such as public and private financing, are considered. The main functions of the Ministry of Culture of France and the Association for the Support of Private Theaters, which are important institutions in financing the theater industry, are highlighted. The law on patronage of the arts is studied that formed favorable conditions for corporate philanthropy. Corporate philanthropy, in turn, urges to intensify corporate sponsorship and to form the image of socially responsible company. The historical-genetic method of research revealed such phenomenon as decentralization, as well as the formation and further development of French theater since the second half of the twentieth century. Historical-typological method made it possible to determine the main areas of funding in the French theater industry and main trends of its development.

Keywords: public funding, funds, associations, budget, taxes, patronage.

Захарченко Е.

Особенности финансирования театральной отрасли Франции второй половины XX — начала XXI веков

Аннотация. Исследованы особенности финансирования театральной отрасли Франции второй половины XX — начала XXI веков. Рассмотрены основные виды финансирования, такие как государственное и частное. Освещены основные функции Министерства культуры Франции и Ассоциации поддержки частных театров, которые являются важными органами в финансировании театральной отрасли. Рассмотрен закон о меценатстве, который создал благоприятные условия для корпоративной филантропии, что побуждает к наращиванию объемов корпоративного спонсорства и к формированию имиджа социально ответственной компании. Историко-генетический метод исследования позволил рассмотреть такое явление, как децентрализация, а также становление и дальнейшее развитие театрального дела Франции начиная со второй половины XX века. Историко-типологический метод дал возможность определить основные направления деятельности государства в сфере финансирования театральной отрасли Франции и векторы их развития.

Ключевые слова: государственное финансирование, фонды, ассоциации, бюджет, налоги, меценатство.

Стаття надійшла до редакції 30.07.2020